

MAUREEN KILIAAN MAAKTE EEN ROOTSREIS NAAR HET LAND VAN HAAR OUDERS

*‘Ik laat de EMOTIES
maar gewoon binnen komen’*

Maureen Kiliaan (59) had nooit de behoefte het land van haar ouders te bezoeken, ook al was het een grote wens van haar vader dat ze een keer naar zijn geboortegrond zou gaan. Maar toen haar partner Dave de Sadeleer graag de urn met as van zijn overleden moeder naar huis wilde brengen ging ze overstag. Het werd een emotionele en onvergetelijke kennismaking. Lees mee in het eerste deel van haar reisverslag.

door **Maureen Kiliaan** fotografie **Dave de Sadeleer**

Maureen Kiliaan en Dave de Sadeleer

‘Selamat Jalan, Jopie de Sadeleer-van Heel, u bent weer thuis op eigen grond. Voor altijd in ons hart en in onze gedachten’

De urn met de as van Dave's moeder wordt bijgezet in het familiegraf

Na een rechtstreekse vlucht van ruim 13 uur om 8 uur 's morgens geland op Internationale luchthaven Soekarno-Hatta in Jakarta. Daar stond onze chauffeur annex gids Yusuf al klaar om ons te verwelkomen. Na een hartelijk ontvangst zouden we richting Bogor gaan. Maar toen we ons aan Yusuf voorstelden en Dave vertelde dat zijn ouders met de drie oudste kinderen op een luchtmachtbasis in de wijk Cililitan had gewoond (zijn vader was sergeant-majoor vliegtuigmonteur bij het KNIL), stelde hij voor om daar even langs te rijden. Op het bord zie je ook Tanjung Priok, dat is de haven van waaruit vele Indische-Nederlanders zijn vertrokken om met de boot richting Nederland te gaan. Vervolgens bracht Yusuf ons naar een Soendanees restaurant in Bogor, met uitzicht over de stad en de vulkaan gunung Salak. Heerlijk gegeten tussen de locals om onze dag af te sluiten. Dave had een moment van weemoed en nostalgie, toen

hij de eerste hap van zijn sambal goreng tempé at. De smaak was precies zoals zijn moeder het maakte. Geëmotioneerd fluisterde hij: ‘het lijkt wel alsof mijn moeder hier in de keuken staat...’ Ik heb nog niet het gevoel van thuiskomen, maar merk wel veel herkenning. Tijdens de rit door de stad leek het wel of de tijd heeft stilgestaan. Ongekend hoe het leven zich op ruim 10.000 kilometer afstand zo anders afspeelt dan bij ons.

Kebun Raya Bogor, botanische tuin

Vandaag hadden we allebei last van onze jetlag. In de middag toch maar naar Buitenzorg gegaan, de botanische tuin van Bogor, genaamd Kebun Raya Bogor. Daar is het paleis, buitenverblijf, van oud-president Soekarno gevestigd. Prachtige exotische bomen, zoals nootmuskaat, cacao, koffie en kapok, melindjo (daar wordt emping van gemaakt), palm-, en bamboebomen, fruitbomen en diverse verschillende bloemen, waaronder een orchideeëntuin. Veel mooie tropische planten gezien en relaxed gewandeld. Na alle chaos en hectiek in het drukke verkeer is het rustig toeven in deze plantentuin. Yusuf had Agus, een Nederlandsprekende gids voor ons geregeld, die ons uitgebreid uitleg gaf over de diverse plantensoorten.

Puncak Pas

Onze gids Yusuf heeft ons een schitterende, avontuurlijke dag bezorgd. Na Bogor verlaten te hebben reden we richting Bandung over de Puncak Pas, al kijkend naar prachtige landschappen, waar het heerlijk koel was. Gewandeld door de theeplantages, tussenstop om thee te drinken en geroosterde maïskolven (als tussendoor snack) te eten met mooie vergezichten. De overheerlijke lunch was geweldig, een authentiek restaurant midden in de natuur, tussen de papayabomen. Volgens traditie, heb ik het bestek achterwege gelaten en met de hand gegeten, zoals het hoort. Het is bijna niet voor te stellen hoe de bevolking hier moet overleven. Uit armoede maken ze allerlei hapjes om op straat, tussen de rijdende auto's door, te verkopen. Ze leven zeer primitief, maar niemand die chagrijnig kijkt. Ik begrijp nu ook beter waarom mijn vader ruim 25 jaar lang ontwikkelingswerk heeft verricht voor de stichting HALIN (Hulp aan Landgenoten in Indonesia) en zich heeft ingezet voor Stichting Mensen in Nood. Mijn vader heeft 60 jaar geleden, met meerdere Indische mensen uit Gemert, de Bingo opgericht (Band Indië Nederland Gemert en Omstreken) voor de integratie en inburgering in hun dorp. Zij organiseerden dansavonden met Indische hapjes en Indo Rockmuziek, waar veel relaties zijn ontstaan tussen Indische jongens en Hollandse meisjes. De opbrengt van deze avonden was ten behoeve van de HALIN.

Bandung en Cimahi

De ochtend begon al direct goed.... Ik werd ineens overvallen door emoties, toen we aan het ontbijt zaten. Ik dacht aan mijn ouders. Na elke vakantie vroegen ze altijd heel geïnteresseerd en vol belangstelling hoe mijn vakantie was geweest. Nu gaat de grootste wens van mijn vader in vervulling en kan ik mijn ervaringen niet meer met hem delen. Wat zou hij blij en gelukkig zijn, dat wij in zijn vaderland zijn. Pap, ik weet hoe trots je op jouw kleine meid bent. Als erbetoon hebben we zojuist krontjongmuziek

Een hapje eten met uitzicht op de theeplantages van de Puncak Pas

gedraaid, jouw favoriete nummers: Bengawan Solo, Selamat Jalan en Bandung Selatan van Hetty Koes Endang, maar ook Selamat Jalan, Indisch Kind van Wouter Muller, die zowel op jouw uitvaart als op de uitvaart van de moeder van Dave is gedraaid. We verblijven nu vier dagen in hotel Savoy Homann. Dit hotel is een begrip in Bandung en heeft een rijke geschiedenis uit Nederlands-Indië. Het hotel heeft veel invloeden uit de koloniale tijd in Art-Deco stijl (Nederlandse architect Aalbers). In 1955 werd de Aziatisch-Afrikaanse conferentie hier gehouden. Terwijl we in de lobby van het hotel met Yusuf zaten te praten over de periode dat de moeder van Dave in een weeshuis in Sukabumi heeft gewoond, blijkt Yusuf, tegenover dat weeshuis te wonen! Toeval bestaat niet.... Over emoties gesproken.... Het doel van onze reis: we zijn vandaag naar Cimahi gereden om de urn (gewikkeld in een batik doek) met as van de overleden moeder van Dave bij te zetten, bij het graf van haar ouders op het Nederlands Ereveld Leuwigajah. We hebben diep in de documenten moeten bladeren om wat informatie te verzamelen over de ouders van

Uitzicht tijdens de treinreis

Soendanees restaurant in Bogor

‘Vanuit de trein van Bandung naar Magelang zien we het adembenemende landschap aan ons voorbij trekken’

Dave, omdat zij nooit over hun verleden hebben gepraat. Daarna zijn we naar de plek gereden waar de moeder van Dave heeft gewoond. Helaas staat het huis er niet meer, daar is nu een bank gevestigd, maar we hebben gewandeld, waar zij haar sporen heeft achter gelaten. Selamat Jalan, Jopie de Sadeleer-van Heel, u bent weer thuis op eigen grond. Voor altijd in ons hart en in onze gedachten.

Fietstocht door Bandung en Angklung schooltje

Na gisteren een dag vol met indrukken te hebben afgesloten weer een nieuwe dag met andere activiteiten. In de voetsporen van mijn vader getreden, op zoek naar nieuwe locaties en gebeurtenissen. We zijn de dag begonnen met een fietstocht van drie uur door Bandung, onder begeleiding van een enthousiaste Nederlandsprekende gids. Bandung heeft erg veel Nederlandse invloeden, met diverse Nederlandse teksten en namen op de gevels van grote gebouwen. Bizar om aan de andere kant van de wereld een stukje Holland terug te vinden. We passeerden schitterende koloniale huizen met Nederlandse opschriften en brachten een bezoekje aan het historisch museum Gedung Saté. Een kijkje genomen in de oude HBS (hogereburgerschool), ontworpen door de Nederlandse architect Berlage, we fietsten door een kleine kampung, terwijl de gids over de interessante geschiedenis van Nederlands-Indië vertelde en gingen vervolgens naar een angklungschooltje, vooraf gegaan door een wajang golek voorstelling. Natuurlijk heb ik actief meegedaan met de aller kleinste kindjes. Vrolijkheid laat ik niet zomaar aan mij

voorbijgaan. Deze dag voelt als een cadeautje en was overweldigend!

Local market en Indofood cooking class

Het is niet alleen maar cultuur opsnuiven wat we doen... Want wat is een Indo zonder makan-makan (eten). We hoefden niet voor dag en dauw op te staan, maar hadden pas om 9 uur met Febrynah en haar vriendin Afffah afgesproken op de markt voor een kookles. Febrynah beheert het kantoor van Dari-Java in Bandung. Het was een lokale, overdekte markt en volgens Nahl centje die schoon is (lees: voor hun begrippen...). Eerst een rondleiding over de markt, waardoor het me nu ook duidelijk werd, waarom die dtp-vaccinatie zo belangrijk is. Behalve dat het heel kleurrijk was, zagen we ook diverse ledematen, ingewanden en organen van dieren die we niet thuis konden brengen. Verstand op nul en op zoek naar de ingrediënten die we nodig hadden voor onze drie uur durende kookles. Onze boodschappen bestonden alleen maar uit groente, fruit en kruiden. Verrassend genoeg kende ik 95 procent van de producten, wat Nahl erg

Fietstocht door Bandung met een enthousiaste Nederlandssprekende gids

verbaasde. Na onze inkopen gingen we naar het huis van Nahl, waar ze woont met haar ouders en oma. Na een warm onthaal, overhandigden wij de Hollandse souvenirs, welke bestonden uit thee- en keukendoeken met tulpen, klompen en molens. Ze werden in dank ontvangen en onder het genot van een kopje thee, werden foto's van onze ouders bekeken en verhalen verteld over onze achtergrond. Toen we een uur verder waren, startte onze kookles. Op het menu stond: pecel (soort gado-gado/groenteschotel met pindasaus), tempé becem (gekruide, gekookte sojabonen) en tahoe gestoomd in een pisangblad. Ik stond in de startblokken om dit culinair avontuur aan gaan! Alle verse groente moest worden gesneden en de mix van vele diverse verse kruiden in een tjobek of oelekan (vijzel) en werd aan het werk gezet. Ondertussen praatten we volop en Dave (waarvan ik dacht dat hij mee zou koken, maar het is alleen maar bij het aantrekken van een schort gebleven), zorgde voor het vastleggen van mooie kiekjes en hoorde ons volop lachen vanuit de dapur (= keuken). Reden: mijn woordenschat in het Bahasa Indonesia, bleek toch nog groter te zijn dan ik zelf dacht, waardoor er grote hilariteit ontstond in de keuken. Zelfs met oma kon ik communiceren! Tussendoor werd er gesneden, gekookt, ge-oelekt, gebakken, veel gelachen en kwam er na bijna drie uur een overheerlijk versbereide Indische maaltijd op tafel van allemaal verse producten en ingrediënten die we gezamenlijk, in huiselijke sfeer hebben genuttigd.

Treinreis van Bandung naar Magelang

Gisteravond heeft Yusuf, onze goedlachse chauffeur en gids maar bovenal onze steun en toeverlaat, onze koffers al meegenomen om vroeg in de avond naar Magelang (Midden-Java) te rijden.

Inkopen doen op de markt in Bandung

Met de trein van Bandung naar Magelang

'Het fietstochtje van ruim twee uur door Magelang was een groot succes'

Gedung Saté in Bandung, in 1920 ontworpen door de Nederlandse architect Gerber, is nu de residentie van de gouverneur van West Java

Want vandaag gaan wij een treinreis door de sawa's (rijstvelden) maken. Yusuf reed in de nacht met tussenstops en wij vertrokken de volgende dag om 07.40 uur vanuit het station in Bandung. Dus vroeg uit de veren om ons klaar te maken voor onze volgende belevenis. De chauffeur van ons hotel bracht ons naar het station, inclusief een zeer goed gevulde ontbijtbox en de treinreis tussen de locals kon beginnen. Typisch vond ik het horen van de stationsklok in Bandung, hetzelfde deuntje als de klok op het dressoir van wijlen mijn peetoom. Hij vertrok in 1958 met veel pijn in zijn hart uit Nederlands-Indië. We voelden ons enigszins verdrietig dat we West-Java moesten verlaten, omdat het de geboortegrond is van de ouders van Dave. Met een cappuccino in de trein voor maar € 0,15, en onze camera continue in de aanslag zien we het adembenemende landschap aan ons voorbij trekken. Wat een prachtige treinreis door de bergen, met schitterende panorama's, herkenbaar van de schilderijen van onze ouders, sawa's en vulkanen, het was fantastisch. Na een treinreis van ruim vijf uur, kwamen we om 12.50 uur aan op station Katuardjo en troffen we onze vertrouwde Yusuf weer. Hij bracht ons naar het kleinschalige guesthouse Rumah Dharma in Magelang (acht huisjes), op 1,5 km van de Boeddhistische tempel Borobudur. Zeer landelijk gelegen met in de verte de stoepa's van de geweldige tempel zichtbaar. Het ligt midden in de sawah's, in the middle of nowhere. Yusuf nam bewust de binnenwegen vanwege de mooie omgeving.

Fietsen door Magelang en Borobudur

Gisteren reisden we van West- naar Midden Java. En dan word je wakker, sta je je tanden te poetsen met een prachtig uitzicht! Het ontbijt werd geserveerd op het terras voor ons huisje, bij het zwembad. Vandaag stond op de planning: in de ochtend een fietstochtje in de omgeving en in de middag een bezoek aan tempelcomplex Borobudur (stond op onze bucketlist). Voor ons beiden ook één van de hoogtepunten van onze reis. Wij zijn allebei helemaal weg van deze tempel. We struinen met regelmaat internet af op zoek naar mooie foto's en informatie over de Borobudur... en ineens staan we zelf op de top van deze gigantische Boeddhistische tempel. In één woord amazing! Onze gids waren we al na vijf minuten kwijt, zodat we twee uur lang op eigen houtje op ons gemak alles konden bezichtigen rondom de stoepa's. Ook het fietstochtje van ruim twee uur was een groot succes. De gids bracht ons naar een traditionele batikkerij, waar het proces werd uitgelegd en het verschil tussen handmade batik en batik gemaakt van stempels. Vervolgens fietsten we naar een originele lokale fabriek waar rengginang wordt gemaakt (zoutje van gedroogde rijst). Ik werd daar zo enthousiast van en mocht er ook eentje zelf maken. De dames die daar werken vonden het grappig dat ik een paar woordjes Bahasa Indonesia sprak. Superleuk tussen de locals!

In de volgende Indah deel 2 van de rootsreis van Mawreen en Dave. ★

Dari-Java

Maureen en Dave maakten hun rootsreis via Dari-Java, een kleinschalig reisbureau met een eigen lokale vestiging in Bandung. Door hun vele lokale contacten kun je ook overnachten bij lokale families. Zo leer je het echte leven in Indonesië kennen. Dit kan bijvoorbeeld bij de familie van Sifa Silvana (mede-eigenaar Dari-Java), bij haar zus Sarah en familie in Bandung. Kijk voor meer informatie op dari-java.nl

De leerlingen van het Angklung schoolje in Bandung

